

ივერია

გაზეთის დასაყვებად და ყოველ განცხადებას...
დასაყვებად უნდა მიმართოს: თეოდორ რუდე-
კისი, კუთვნილი ავტორის ქუჩაზე, ვარსკვლავის
ქუჩის პირდაპირ, ანუ გრუზინისკის ქუჩის
დღემდე წყარო-კონსტანტინოპოლის საზღვაო-
დღესასწაულის განყოფილებაში, საზღვაო-საზღვაო
ის სახელსწიფო, სახელის ქუჩაზე.
ფასი განცხადებისა ჩვეულებრივი სტრი-
ქონი რვა კაპიტი.

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს			
თვე	ან. ა.	თვე	ან. ა.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შუპრი

1877—1892 **საპოლიტიკო და სალიტერატურული გაზეთი** 1877—1892

„ივერია“

გამოვა 1892 წელს ივერიაში, თეოდორ რუდეკისი.
მისამართი დაიკვირეთ ბაზაში ან 1892 წლისათვის მიმართოს:
თეოდორ რუდეკისი, ვარსკვლავის ქუჩაზე, ვარსკვლავის
ქუჩის პირდაპირ, ანუ გრუზინისკის ქუჩის
დღემდე წყარო-კონსტანტინოპოლის საზღვაო-
დღესასწაულის განყოფილებაში, საზღვაო-საზღვაო
ის სახელის ქუჩაზე, თავად-ანაბურთა საიდგომ-მამულია ბანის ქარავლის გა-
ლერეისში.

ტელეფონის გარეშე მისწავლეთ უნდა დახარხარ გაზეთი შემდეგისა:
Тифлис. Вь редакцию грузинской газеты „ИВЕРИЯ“.
რედაქცია მისთანავე გზავნის, რომ იგი გაზეთის გაცემის გამო მსოფ-
ხის მეტეულ ენებზე მარტო ამ სულის-მომწერის წისში, ვინც გაზეთის დაკვირ-
ვათა შესახებ ფიქსირდება უნდა წინადადება და ან წერა-კითხვის გამოგზავ-
ნებზე სასჯელისა და განხილვისა წინადადებას, ანუ გამოგზავნის.
გაზეთის ფასი დასაყვებად გაზეთის საზღვაო-დღესასწაულის განყოფი-
ლებაში საზღვაო-დღესასწაულის განყოფილებაში გვერდზე.

ოპტიმალური ცნობანი ხომ- ლის შესახებ.

ტფილისში ავად გახდა ხოლერის
მინაგვარ ავადმყოფობით პრასკოვია
გრიგოლის ასული პაშინისა (4 წა-
წილი, ბარის ქუჩა, სახლი № 50)
ავადმყოფობა მიხილის სამკურნალოში
გაგზავნენ.
ტფილისის მახრის სოფ. ნორიოს
20 და 21 სექტემბერს ავად გახდა
3, გარდ. 1.
გორის მახრა: სოფ. ზემო-ვოში
ხოლერით ავად იყო 4, მორხა 2,
გარდ. 1. ზემო-ქალას ავად იყო 2,
კიდევ ავად გახდა 1, გარდ. 1. სოფ.
კარში ავად აღარაინი გამხდარა.

სამწუხაროდ, ტფილისის ფირებმა
ეს სურვილი მინისტრის შორს დაი-
ქვრეს და ჯერჯერობით, ვგონებთ,
არც ერთს არ გადუწყვეტია ამერი-
კაში თავის ნაწარმოების გაგზავნა.
* ამიერ-კავკასიის რკინის გზის
მმართველობამ, ეს ორი თვე იქნე-
ბა, ერთი სასარგებლო საქმე შემო-
იღო: ორი ვაგონი დაუთმო იმს
ვინც იტირთა ეწინაა ამ ვაგონე-
ბით ყოველთა სანაგვე რკინის
გზის მოხელეთათვის ტფილისიდან ხა-
შურამდე და იმ ფასად გაეყენა, რა ფა-
სადაც ეს სანაგვეს იყიდება ტფილისის
ბაზრებში. სამწუხაროდ, ამდენსავე რა-
გამართლა იმედი. რკინის გზის მო-
ხელენი ემდრებებიან ახლა ამ დუ-
ჭის, უფრო ძვირად ჰკიდის, ვიდრე
ტფილისში იყიდებოდა. გირანქა ძირ-
ხის ხორცი ექვს კაპიტის მაგიერ რვა
კაპიტი ჰკიდის, ცხვრისაც რვა, შეი-
ნა მაგიერ და ასე ამ გვარდაო.

* 24 სექტემბერს, ნაშუაღამევს
1 საათზედ, შემდეგი უბედურება მო-
ხდა ტფილისის რკინის გზის სადგურ-
ზე: მისივე ტრამთი ოსი, ყოთან
ცხოვრებაში ჰყარდა მატარებელ

სით-მისით და ჩვენც—ვი სირ-
ცხვილი!—ხმა-ამოკლებილ ვეყვებო-
ნენებით და გვეყვებინებთ პირე-
ტყეებით! ნეტავი თქვენის სიცო-
ცხლით, ერთს იმითანს გულ-დათუ-
თქულს მაინც ვაქცეულად გული მო-
სყვლიდა და ისე ძლიერად დატეხი-
ქინა ცის რისხვასაგით გულ-გამეხე-
ბულს, რომ მივლს საქართველოს
გაგოა იმისი ასეთი გულ-აზიერებულ-
ობა სიტყვა: ხალხი და ჯამათია! რა
ღმერთი ვაგვეყვრამია, რათ ველუბი-
ნებით სათავე მოვაჭერ-მოვახშევს,
თქვე ოჯახ-დაქვეტულა—მით და-
ტყველად ვაქვე იმითან—რა რა-
ჩენი ნაწილი კაცების დახმარებით
საზოგადო დაბო-კასების დამართვის
არ შეუვლდებო ჩვენისა და ჩვენის სი-
ვლების საბედნიერობა! მივლს შეი-
ფელს რა გაგვიკრძალა, სოფელი
ღონიერია, თუ კი განიერია, თი-
თითი დიდებული რუსი ხელმწიფეც
ფულით ხელს მოგვიმართავდა ასეთი
საქვერა-სასარგებლო საქმეების გან-
სახორციელებლად, მაგრამ რომ
ღმერთს არ ეუქნივართ და ჩვენი სი-

ქვეშ. მატარებელი საცოდავს მისი რეს-
ორივე ფეხი და ერთი მკლავი მო-
გლიჯა. მკურნალებს ნაკლებად აქე-
ნის ეს დასახიზრებულის მორჩე-
ნი. და მათვე უნდა წერილ-კომპი-
ლის პატრონია.

* ჩვენ მოგვივიდა მე-3 ნომერი
კვასისის საკურნალო საზოგადოე-
ბის „Протоколъ“-ებისა, რომელ-
შიაც, ამ საზოგადოების მორჩე სა-
ქმთა ვარად, დაბეჭდილია რეფერე-
ტები რამდენსავე მკურნალისა, მათ-
შიორით საყურადღებო, რეფერატი
გილენტისა: „Несколько случаев
грудной жабы“.

* ტფილისის საკრებულო საზო-
გადოების ზედამხედველი კომიტეტი
ოქტომბრის პირველ რიცხვისათვის
მოიწვევს საგანგებო კრებაზედ საზო-
გადოების წევრთ ზოგიერთ საჭარო
საქმეთა განსახილველად.

* ამ დღეებში ტფილისზე გაი-
რა კახეთისაკენ რამდენიმე მე უკონ-
ელმა კაცმა კახეთში ღვინის სასიყ-
ვლოდ, რომელსაც გერმანიისა და
საფრანგეთს გაგზავნიან.

* კვირას, 27 სექტემბერს და 4
ოქტომბერს ტფილისში გაიმართება
ღმერთი დღეების მიწოდებულად.

* ამ თვის 22, ტფილისის მა-
ჩაში, 2-5 მარტოვის მუხლის ახ-
ლოს, ტრენის გზა-ტყეის მოსეს
მარჯვენა, თელთის მთის ხეში იპო-
ვნეს ვილაჯ უკონობის კაცის ღვინი, საბა-
რლოს მუცელი შუაზე ჰქონდა გად-
ჭრილი ხანჯლით. ამ სასიყვლო
ქრობობის ვარად მრავალი სხვა ქრი-
ლობა აღმოაჩნდა. როგორც სჩანს,
სადღაც სხვა ადგილს მოკლული და
შემდეგ გავი გადუღდათ ხეში. რა
არის ამ კაცის კვლის მიზეზი, ჯერ

რეგნით ძალს და ღორს მიაქვს
ჩვენი სიმდიდრე, რომ უტყინოები
ვართ და არ გვემისს, რომ მიწამ ყმა-
წვილი არ შეგვტრებს, და დეძულს
არ მისცემს და თუ ჰირისუფალი არა
ბირის, სხვა უფრო არ იტრებს. დე-
პირტყეით გვეკვლიან და გვარკონ-
ვლით ვარკვლით თხასათი ჭლის
მკლავის გასახაროდ, რასან ქულების
ბაღდად ღვინებში დაიბრუნებოდა
თავის მოვლის უნარიან შრა და გო-
ნი დაკარგვითა. ფი თქვენს ღვინ-
ქებს!..

დალა, კარგი იყო რომ ერთს გულ-
დამწვარს მაინც დაეძახნა ზემო ნა-
თქვამი, ეგებ სხვა გულ-დამწვარსაც
ბანი მიეცათ და საქვერა საქმე სა-
ნადაგო წესილით დაიბრუნებო-
ლიყო ყველაზე ხალხის საკეთილდ-
ედა და მოავრთობის სასიხარულოდ, მა-
გრამ ის ერთი არასდგა სჩანს, არ-
სად სჩანს იმისთვის, რომ უკონ-
ნარი ხალხი ტრუ-მორწმუნეა და ასე
ჰგონია, ღმერთს იმ გვარ ბედის ვარ-
სკვლავზედ დაუწერნია ის და იმის

არ იციან, მხოლოდ ჰეტიკობენ, რომ
მიზეზი შურის ძიება უნდა იყოს,
რადგანაც ვაგი სიკვლის შემდეგაც
დაუტორო ხანჯლით. ამას გარდა
ხელ უშავებს ფულიცა და, მაშინდა-
მე, ცხადია; არა ჰქონიათ აზრად
მოკლულის გამარცხა.

* ამ თვის 27 უნდა გადახდი-
ლიყო სიონის ტაძარში სამადლობე-
ლი პარაკლის ხოლერის მოსახლის
გამო. ესლა ჩვენ შევიტყუა, რომ
კავკასიის მთავარ-მართლის თანა-
შემწეს სურვილისამებრ, ეს პარაკლი-
სი გადუღდათ საკვირაოდ, ოქტომ-
ბრის 4-დღე, რადგანაც ამ უკანასკ-
ნელს ხანს ტფილისში კიდევ რა-
მდენიმე კაცი ვახდა ავად ხოლ-
ერით.

* საარტიკო „კრუტევი“ სტე-
ნის მოყვარეთა პირველ წარმოდგე-
ნის ოქტომბრის 10-ს მპართავედ.

* თეატრი: შაბათს, 5 სექტემბერს,
თელავის წინაა და ნინოს დედათა სა-
სწავლებლის დარბაზში გამართული
იყო ბალი კ. ნინო ზაქარაის ასუ-
ლის გარჯობის (თავჯდომარეა წინ-
და ნინოს საქველოქმელო საზოგა-
დოების თელავში) და ეკატერინე
სოლომონის ასულის აბელივის (წე-
ვი იმავ საზოგადოების მმართვე-
ლობის) თანხრობით. შემოსავალი ბა-
ლისა დანიშნული იყო ზემოსტნებულ
სასწავლებლის სასარგებლოდ. ბაღს
და ძალი ხალხი დაესწრო. საცუკო
დარბაზი და სასტუმრო ოთახი შეგვი-
ნდა მოწყობა ავეჯელობით. ცუკვის
ვახში მოჰყვა; ხალხი ღვინს სათა-
მდე არ დაშლილა. ბუფეტს კარგი
შემოსავალი ჰქონდა.

* ქუთაისი: 20 სექტემბერს, ნა-
შუაღამევს 4 საათზედ, აქაურს გი-
ნაზიაში შემდეგი სამწუხარო ამბავი

აღარაფრთ ეშველება. მაშინდამე,
აქ დღისიერის ინტელიგენციის თავ-
გამორებული შუამავლობაა საქირო-
ბის ჩადგენ ხალხში და უფიცი ხალ-
ხი გამოაფიზილოს ყველაგან ცოცხა-
ლის სიტყვით ვითოდ ცხოვრების გზა-
ზედ დასაყენებლად. რა არის ყველა-
ზედ უუკეთესობა თბის სიტყვე, თუ
არა ის, როცა ინტელიგენცია სცი-
ლობს თავის უფიცი მომდევნალ შე-
საბრუნებელს ცხოვრებისა. გვეყო ა-
მდენი ძილი და თელემა, გვიარბი-
დება რი ქონებით და უკან მიდის
სიღატაკისგან მრავალი ხალხი ზიონ
და გონებით. აღვხედნეთ, და ხალხიც
გამორდივებს! მაგრამ ვთი, რომ მო-
მისი ჰირი ღობის ჩირაბი მიგვანია
და ჩვენი მოლო-მოუდებელი „ხე-
ვლეს“ მახილისგან დაღუპილები ვართ.
ნაკვალავ იმისა, რომ საქვერა წინ-
და შრომის შემდეგ ასე ვლინებ-
დეთ: „მეც მარტუნა ბედნი ჩვენმა
სამშობლოსთვის სასახური, მისთვის
ღვინუაგ დღე და ღამე, მისთვის მი-
ღვა პირში სული“, სულ „ღვინოვ

მობა: გინაზიის მოსახლბურემ, სა-
ხელდობრ გიორგი მანაკიძემ მოკლა
ხანჯლით მეორე მოსახლბურე მკვლ-
ე გინაზიისა ლუკა სირბილიძე. მკვლ-
ეო გიციკა და გადავარდა. პოლი-
ციამ მიმინე ვეცაო ეს სამწუხარო
ამბავი, მიიღო ყოველდღე ღონისძიება
კაცის მკვლელობის შესაყარებლად,
მაგრამ ჯერ-ჯერობით ვერ იპოვნეს.
მიზეზი ამ საზიზარის მკვლელობისა
და წყვილებით არავინ იცის.

* სოფ. სუქულავა (კავკასის მა-
ჩა): 19 სექტემბერს დღემ სოფ. ხუ-
მელავაში, ვილაკამ წაუტია ცე-
ცხლი გებო ბელოვის ძმებს და გა-
დუღებო; საბარლო ბელოვი მარტო-
ხელი, ღარბი კაცია და ახლა მა-
ინც ხომ სულ უღუქმა-ბურად დარ-
ჩა.

* კაკეკა: ამას წინად ოსების
უხნიდან ორი ოსი წავიდა ურმებით
ტყეში შემს მოსატანად. იმ დამს
ერთი მათგანი მინდროსი ჰნახს ყა-
რულემმა; გაისხლიანებულნი ხანჯა-
ლი ხელში უჭირა და სახეა, რომ ქი-
შტები დავეტენ, ამხანაგი მომიკლეს
და ცხენებზე წამარბევსო. მუ ცხე-
ნებზე დაფარვენივ და ეს ხანჯალიც
წავართვი. ყარაულემმა ჰნახს მისი
ამხანაგი, რომელიც საზარლად იყო
დაჩხვნილი. ეჭვი იმის მოკვლის ამხა-
ზებულე მიიტანეს.

* თეატრი: ხოლერა აქ ჯერ-
ჯერობით არ შესწევს, თუმცა ამ
ფაზად, ე. ი. 15 სექტემბერს ავად
არავინ არის სოფ. ძველ-ვახაში.
სამაგიეროდ ხოლერა სოფ. კიკა-
ანში განდა და სოფ. ქვემო-ვა-
ხაში. ამ უკანასკნელს სოფელ-
ში, როგორც ძველ-ვახაშიც,
არავინ არის ეხლა ავად. როგორც
ფხვდაო, ხოლერამ ჩვენში ფიქვ ვერ
მოიკიდა და მოიმედენი ვართ, რომ

ახალი ამბავი

* ამს წინად ბ-ნა ტფილისის
გუბერნატორმა ფინანსთა მინისტრის
მიერ მიიღო ცირკულიარი, რომ ძა-
ლიან სასურველია, კავკასიის ზოგი-
ერთმა ფირებმა ჩიკაგოს გამოფენა-
ში მონაწილეობა მიიღონ და გაგ-
ზავნონ იქ თავიანთი ექსპონატებით.

ველეთონი

ჩვენი უთავმოკლავი IV*)

ინტელიგენციისა და მდაბო ხალხის ურთი-
ერთობის შესახებ.

აი რა გვლენა აქვს ხალხზედ
ბრძენსა და გულთან სარდალს: ერთს,
თავის ცოცხალის სიტყვით ვალომე-
ბულს მომძეს, ასსა და ათას მტერს
ამარცხებინებს. მხოლოდ ჩვენ შევი-
ძენით დღეს საცოდავნი: ერთი ასსა
და ათას გემარცხებს ჩვენს სამარ-
ცხენო უთავმოკლავის გამო, მე მო-
მოგახსენებთ იმის შესახებ, რომ უფრო
ურჯულთაა საშუალო წელიწადში
რამდენჯერმე დაგვეცემოდ ხოლმე
ასაკლებად და იმ ზღვის ოდენა გი-
მეცხეულ ჯარ-ჯამათისაც ვივარდ-
დით ლომ-გმირულის ვაჭკაობით და
ესლო-კი ყოველ ცისმარე დღეს წუნ-
კალა ვაჭრები და მოვხშენი ვებარ-
ცვენ, ვაჭრებმე, გველემბენ დღი-
*) ნ. აფიანა, № 200

მაღე კულ-ამოძებულები წაბანდებო თელავის მახლობლად, თუ ხოლორის მებრძოლთა თავიანთი შრომა არ დაჰყოვეს და მხეობა და მეცადინეობა გამოიჩინეს. აქამდე-კი არა უჭირდათ: რიგსულად ასრულებდნენ თავიანთ წინდად მოვალეობას და აი, იმითაღ ღვაწლმა უკვე კეთილი ნაყოფი გამოიღო.

* * * აქამდე-კი წაბანდა, 5 სექტემბერს თელავის სამოქალაქო სასწავლებელში გამართული იყო საცეკვაო საღამო, რომელსაც საზოგადოება ბლომად დაესწრო: საცეკვაო საღამო გამართა ეკატერინე სოლომონის ასულმა აბელიცხა. შემოსავალი ათ თუმანამდე უნდა იყოს.

* * * გარის: ამ დღეებში ერთი ჯარის კაცი შევიდა დავრიშაშვილის ეგნასში ყურძნის სასიყდლად. მეზაღეს ეგნასი, რომ სწორედ ყურძნის მოსაპარად შემოპარულა და ესროლა თოფი, მაგრამ ჯარის კაცს ასცდა. შემდეგ მეზაღეს იძრო ხანჯალი და ჩამოათალა კური და ნახევარ-ლოყა. ჯარის კაცმა ხელის მიშველა, მეზაღე მიანც არ დაეხსნა და ხელუშვით დასქრა. ეს საქმე გამოძიებულს გადასცეს.

* * * ზეპო-გასეთა: 14 სექტემბერს ჩვეულებრივი დღესასწაული იყო ალავერდის ტაძრის, სადაც, თუმცა მრავალმა ხალხმა მოიყარა თავი სალოცავად და საეპიკროდ, მაგრამ დღესასწაული, როგორც ხილვის სიმრავლით, ისეც ეპიკრობის სიხიზილით წარსულ წლების დღესასწაულებს ბევრით ჩამორჩებოდა; ხალხი უწინდელზედ ბევრით ნაკლები იყო, აღბად ხოლორის გამო. ქიხისხა და საინგილოდამ თითქმის სრულიად არა სწანდნენ. მომეტებული ნაწილი იყო მახლობლედ სოფლებიდან, თელავიდან, თუ შუამდებლობა და ნახევარული ქისტები. ალავერდობას ჩხუბი და თავპირის მტერება იშვიათი არაა. ასე იყო წელსაც. ერთს თუშნა და ერთს ფშაველს რაღაუხედა მოსვლიდათ ჩხუბი; მოჩხუბართ მიეშველნენ თავიანთი მეზობლები. შექმნა საინგილო აყალ-მაყალი და თავპირის მტერება თუშნა და ფშავლებს შორის. მოჩხუბართი ასამდე იქნებოდ-

ნენ. ბევრი დაშავდა ჩხუბში და კიდევაც ბევრი დაშავდებოდა, თუ ზეპო კახეთის ბოქალის არ დემეშვიდებინა ხალხი და არ შეერვიდებინა. დღესასწაულში თავ-მოყრილთა შორის რამდენიმე შემთხვევა იყო ხოლორის მსგავსი ავადმყოფობა; ამ სენმა ერთი კაცი იქვე იმსვენებლა კიდევ. მიტვალებული ნათესავებს შინსიკენ წაესვენებინათ მათგით, მაგრამ სოფ. ახმეტას ზეითი პოლიციამ მოასწროა და იქვე მიპარებინა მიწას.

* * * თანხათა: ალავერდობის მეორეს თუ მესამე დღეს თიანეთის მაზრის უფროსს დემეშა მოუვიდა, სოფ. ალავერდში ხოლორა განხდა, ხალხი გაათხიზილ, ალავერდობის „სწორზე“ იქ აღარ ჩავიდესო. ხალხს ჩვეულებად აქვს ალავერდობის სწორზედ დღესასწაულობა და ეპიკრობა, მაგრამ წელს-კი აღარაგის უშვებენ იქ ხოლორის გამო.

გუშინ მოვიდა ზემო კახეთის ბოქალისიკან ამბები, სოფ. ალავერდში ხოლორის მსგავსი სენი განხდა, რომელიც თანდათან მატულობს და ხალხს აზარალებს, ექიმი და წამლედი იმ მომენტებში. თუ ალავერდში ხოლორა, მაშინ ალავერდის ვეღარაფერი იხსნის, რადგან ალავერდის მინდორი ალავერდიდან სულ 2-3 ვერსის მანძილზედ არის მოშორებული.

* * * კასეთა: ჩვენ აქამდე იმითი ენუტეშობდით, რომ ხოლორამ, თუ სხვა მზარნი ძალიან აზარადა, კახეთის უმეტესი ნაწილი ხომ მიანც გადარჩაო, ახლა-კი ლამის იმედი გავიცრუდეს. თუ ახლა კახეთში ხოლორა განხდა, ვკვანებთ, ამ ნესტიანსა და თბილ ამინდში, ძალიან გავიცრუდებო, მეტად-რეკი აღვანძვი, სადაც თან-ხუთი ათას სულამდე თუშში სცხოვრობს, მჭიდროდ დასახლებული. თვით ალავერდის მინდორი, სადაც თუშები არიან დასახლებულნი, ჩავარდნილი, შშორიანი ალაგია; აქ ხოლორა, არამც თუ ფეხს მოიკიდებს, აღვიღად ძირსაც გადავას.

* * * სერვისი ქუჩაზედ მიტვარებულმა ეპიკრობის ტრო-ოსიანისმა პოლიციამ გამოაცხადა, რომ 25 სექტემბერს ერევნის

მოედანზედ ჩემი თამბაქოს მაღალიდან ნიკარმა ნიკოლოზი აბაიშვილი 15 მან. და 40 კაპ. მომპარა და აგრეთვე ამ ორის თვის განმავლობაში სხვადა-სხვა დროს კიდევ მომპარა 214 მანეთით. დანაშაუვს დაპატიმრეს.

* * * ამავე დღეს, შუადღისას, სოფლის სამეურნეო-მეცნიერებათა სასწავლებლის მოსწავლე, თეოდორ პლეშჩინსკი 13 წლის ქალი სახლის მეორე სართულის მოაჯირზედ ჩამოვარდა, მოაჯირი გატყდა, ქალი ძირს ჩამოვარდა და დაშავდა, დაშავებულს სახლში სწამლობენ.

მთავრობის განკარგულებანი

უსაფრთხელ გზაშით ოქროს მედალი გულზედ სატყობსად; სასუქის აღქმის სამსახურელოს თანამდებარე კონსტანტინე ლოდანიას. კერძო-სად მედალი გულზედ სატყობსად: ბათუმის და ანთაისის აღქმის სარეო სსსსმართლოს ფაქს ჰაჯი-მაჰმედ - ვფენი - კილინი - ოლინი - გვერდობს.

სამსახურედგან დასთავიანდ აქმს შტატ-გარეშე მოსაქე თ. მისეაღა არ-გუთინსკი-ელოგორუკი. სამსახურეში მიღებულ აქმს ჰქეიხას უმფროსის კონსტანტინე მისეაღა მანსივი. გადაუხსნად აქმს ეგვასის ფოსტა-ტელეგრაფის ფოსტადიათა გომარე რეტილი-ძე ბაქეის ფოსტა-ტელეგრაფის კანტონ-რამს.

გაკვერთი

(გზა და გზა და სხვათა შორის)

მეორე არა-საკადრის ჩვეულება იმ თითო-ორიოლა მწერლობითა, რომელთა შესახებაც გუშინა ვსთქვით ორიოდ სიტყვა, ის გახლავთ, რომ ეს ვაგებატონები, უთუოდ ჩვენ, ქართველებს, კავკასიელებს გავცემწლიანებს ხოლმე უზიზღოდ, უსაბუთოდ, ისე, რაღა, ოღონდ-კი ენის ქვილით მოიკლან. მერე რა უშვერის ლექსით, უზრუნველ მოსდებნათ მათებს, ერს და ჰოლანდიანს, ასე გვიგონებთ, შველი მოუკლავს ვისემ იმითთვისაო.

აი ერთი ცხელ-ცხელი მაგალითი. მოგახსენებთა, რა ადვილად გადაჩრა ჩვენი ქვეყანა საშინელ სენს-ხოლორის. დიდმა და პატარა, ერთი და ბერი-მოხელე და უბრალო მეკომპრი,

ყველა გაისარჯა, ყველა შეგებრძოლა სუნამოვანი სტუმრებს; არავის არ შეუძინებია ქირისა და, შევლებიან-გვარად, თითო-ორიოლს მეტი, ყველა წინააღმდეგობას უწყევდა. ხალხი თუ სწუხდა და სტიროდა, შხოლოდა იმას, რომ წაიღებოდა ცოცხა გვექვს, ფერმალ-მკურნალები არა გვეყავს, დღისთი გულისათვის, მოგვავშველეთი მაღე ერთიკი და მეორეკი და ჩვეინს ღარიბის ვიზიდან, როგორც ვექვინება, ორიოდ გროშს ამოვიღებთ და დავაჯილოვებთ ჩვენს მხსენლებსაო. ეს ვარებობება ჩვეინს აზრით, მარტო იმას ამტკიცებს, რომ ჩვეინ მდაბიო ხალხი კამეჩი არ არის და კამეჩივით არ აწვება ღობეს დასათვლად, რომ მკურნალობს ეადრიც იცილს და წამლისა, მთავრობასაცა და ჰქვიან ხალხსაც სიტყვის სურენება და იმის რჩევისამებრ იქეუვრად.

მაშ რაღას უკიენებენ ჩვენს ბეჩავს ქართველს, უგუნური, გაუნათლებელი, ხეპრე და ბრაციკიო. ამის მთქმელს განა პირში არ უნდა მიახლო, ღმერთს შეხედეთ? ან არადა სხვის თვალში ბეწვსა ჰხედამ და შენსა-ში-კი დევრისაც ვერ ამჩნევთ! გვათვებმა ბევრი სამწუხარო ამბები გვატყობინა ხოლორისაიანობისა. შეგვატყობინა, მაგალითად, რომ ერთადერთი ვარდული მიღეწოთ, მეორედგან-მკურნალნი გალახა და სხე, თუ-კი იმით არ ენახიან უგუნურებს, ჩვენ რაღა დავაშავებთ, ვის რა ვიერი მოვაგებთ, ვის რა შევ-ცოდეთ იმის მეტი, რომ უზომოდ მაღაზედ მოსულთ შიგ დიდებულ პირში, ჰუნებვიით ჩაუტყვიით ხოლმე, დასაბრუნებელი ვარდული მსოფლიო მწერლები არ გვექცივიან. ასევე სკოლადავნი ისინიც, ვისაც კი სახელი ექვს მხეველი მწერლობაში. ბანი რე-სპეციალი, თანამშრომელი მსოფლიო დიდად ვაგრცლებულ ჟურნალისა, „Русская Мысль“, წელს ყოფილა, სხვათა შორის, ჩვენს ქვეყანაშიც. დაუთვალეობებია სოხუმი და, წარმოადგინეთ, ბაყაყების მეტი არა უნდა ხეს-რა. ვინ ამბობს! სოხუმი სამითა, თუ არ არის, მაგრამ არც ჯგჯგაუნეთი, როგორც ბანი რემეხვას მის-ჩვენებია. ღანძლე-გინებით ისენიგებს

საცოდავს სოხუმს ბანი რემეხვით. მარტო სოხუმელისა არ ამოხოს ასეთი წყობილი-სიტყვაობა; მათხანა-ში ჩვენც, მთელს ერსაც გადმოგავწნა, აზიოლები, კრეტინები ყოფილენ ეს რაღაც ქართველები არიანო. ბანი რემეხვით თვალმდებ მთელს ერის კირას სოხუმში ავის მეტი არა უნახავს-რა. ასე არ იქეყოლა იმავე ჟურნალის მეორე თანამშრომელი, გაუნგნებული შეღუფნოვი. თვის თანამომეცხეს სულ იმას ურჩევდა, გაი-ცანიო ზნე, ჩვეულება იმ სხვადა-სხვა პატარა ერისას, რომელნიც რუსეთის იმპერიაში ბინდარობენო; ჩვენ ხომ იჩივც არ ვიცით, რასა ჰეჭკობა, არა რასა სწერენ ქართველები, სოხუმები, ებრაელები; იმათაც ხომ მწერლობა ექვთაო.

მაგრამ, როგორცა ჰხედეთ, შეღუფნოვის ქაღაგება დარჩენილა ხმად მღაღღებელისა უღაბანას შინა“.

დაბნულ სოფელი

(მოწერილი ამბები)

ზამთარი, 21 სექტემბერი. ძაან-კი ჰქუხდა ე ხოლორის ხმა ჩვენს ქვეყანაში, მე და ჩემის ღმერთსა, აი! ვითომ-და რად არაო? ვაუნათლებლობაში არ არის ჩათვლილი ჩვენი ხალხი თუ? სხვა რამ სთქვას კაცმა, თორემ ამ-ში-კი, ღვთის წყალობა ვაქეთ, არავის უყენ არ ჩამოვრჩეთ. ყველაზედ მეტად დაბალ-ღობობა, როგორც ვუწვით, კარხის ეკითვლებსა გამოიჩინეს. ეს-ღა იქვდათ უიმისოდაც განანაგებულეს! მაგრამ კორტობის აქეთ? იმერული ბრანწვი ვერ მივაყარებთ-თუ? .. ცოტაობინად ქუთაისი და ვაგვიანობდა, მაგრამ არც უფროსობა ვარგოდა. სულ ქვეშ უნდა სთქვას კაცმა, ქუთაიურები მეტად განაგებულეს ხალხი. შეგუფნუნებან (ხმა-ხანჯლის ტრიალში შეგუფნუნებანს არ მოგახსენებთ) იყო, ოღონდ მიანც, საქრო... მათდა გა-საგანებლობის ბორცვივან. (სულ-ლიცრად ხომ სუფთანი არიან და არიან!) გვება შემდეგ ქუთა ისწავლენ.

ქუთაისის ვარდა, ხოლორა ჩვენის გაუბერნის დაბა-სოფელსაც ეწვია, ვიანთ ქვეყანას, მაგალითად, როგორც დამშუულთა გულისათვის კრინის გზე-მის გაყვანა, სასოლო კასა-ბანკების დაარსება, საურეწრო იარაღებისა და მიწა-მოქმედების საქმეების განკარგება და სხვა, და ამასთანავე ეხლა უფრო საფუძვლიანად შეიგნებნა მო-გვობა, თუ რა უჭირს ხალხის კეთილ-ღობობას და თვით რუსეთის მდაბიო ერსაც უკედ ეცოდინება დღეს-შემდეგ, რა თაყენ საცემი მვეუ და ეკეთ-მოყვარებთი სასეც განათლებული მომეცხე ჰყოლია. არა, ამას იქით რუსები ვეღარ იტყვიან სხვა აზრით: „Иванъ въ дуду прагаетъ, а Марія въ голоду умираетъ“, არამედ იტყვიან: „Премитъ и тремитъ наша лира любовию братства и мира“!...

ხუთნი ძმანია. ვაშალე დრომა მძღველი, წვერ-მახი, მტერთა ზარი, მოყმეთა ხანობი იხილინ, მუნ მის-ქვს ში და ბარია: ქუხდეს მავარი, „მახანა“, ვით ზეითი ძმების ვგარია, ვაფანტროან მტერთი ჩვეულებ, ვასათ სასწილი მწარეა. ვანიფრთხი ძილა, რე აღხედგა შთაიცე წყარითოვანა კრინისა, აიღელ ხელთა მავარი, მტერთა ვამხნევი ტვინისა; წინ მივილთ შენი მეტურნი, ვითა მავერთი ღობისა: შეგვყმით სისხლისა მტერთა უმეცხეს კახეთის ღობისა! მტერს წინ წარეყეცეთილიცებრ, უკან იხედებთ ვეცარა. არ ვანიღვიძებ, ბატონო? მოყმეთა რამეცა ვგვებარა“. დავრო? რამოდენა გულის სისხლის ანჭროლებელი ძლიერება გამოეხატავს ამ ლექსში ხალხის გენისა, — ჰქობთ-უღობა და აქეთინგულის გულისთავი თვალმეტი ცრემლებით ვეცხებთ; თითქოს სულით იქე ჰყოფილხართ იმ დროს და მომეცხე ტრამის ტანჯავა-მწუხარება ეხლაც ყურებში ვიჭეუვით და გულის სიღრმეში ლოდვით ჩავგულოთ საშუალოდ, როცა მწარე

გოღებით აღსავსე მოთქმასთან ამ სტრიქონსაც ჰკითხულობთ: „არ ვანიღვიძებ, ბატონო? მოყმეთა რამეცა ვგვებარა“. მაგრამ დიდებულმა გმირმა ვეღარ გამოიღვიძა უკუნის ძილისაგან მოსისხლე მტერთა განამუსრავად. დღეს ბევრს ჩვენს „გმირსა“ და მო-ღაწეებს ჰგვიძახებ და არხეინად უყუ-რებს, როგორ ავლებენ მუსრს ხალხის მაცხოვრებელს ქიანებს ორ-ფეხა ნა-ღირები. ექ, მახალსა აღბად გვირგე-შეცე ვარგება ვივლიო, თორემ უწინ ჩვენი ხალხი მიტვალებულ გმირების აწრდლის-კი იხმობდა ქირში საშე-ვრად და დღეს-კი ცოცხალს „გმი-რებსაც აღარავინ ენახის“ მას დღე-ში დასახმარებლად. არა, სწორედ რა-ღაც განსხვავება ყოფილა გმირებშიც, ამ არა-და, ეღანადღობა ხალხმა აღარ იციან: სიტყვა გმირისაგანია, საქმე-ლი თუ ტანზედ ჩასაცემლი... თუ მართლა ეს ასეა, ესეც რამდენ მოღა-წე-გმირების ბარლია, რომ დღევან-დღემდისაც თავი ვერ უტრიალებია ხალხისათვის, ან უტრიალებიათ მტერი რითმედ მწუხარებისაგან გულ-მაღაწეს

ხალხს მალევე გადაუვლია მესხიერე-ბიდან. ვარდა ამისა, როგორც მო-გახსენებთ, ზოგიერთებს ყველა განა-პილებული ქართველი ხალხის დამლე-უბად მიანიათ: „სუ ი კლიაუნეიკები აქეხებენ მთავრობას, ამისა და ამას ბაეი დაძღვო და საწყალი ხალხს სუ-ლით ამოართვიო“ და სხვა... რა ვუ-ქვით, არცოდნა არცოდნა. რუსეთის მიყრებულ სოფლებში დღესაც ზო-გიერთი გულ-მოსული ღვინე „АХЪ ТИ СТИГЕНТЪ“, წაქსანის თავის გენის მომეყენს გულის დასაწყვლად, რა-ღაც ვინაც იმითთვის სიტყვა სტუმრებტი რაღაც ჩხებიან ავახასა ჰნიშნავს. დღევანდელი რუსეთის საზარელი სიმ-შოლობა-კი ისე ვაცანობს მდაბიო ერს თავის ქვეყნის სხვა-და-სხვა წოდებისა და სამსახურის პირებს, რომ თავის დღეშიც აღარ დასაწყვდება, ვინ სტუ-დენტია, ვინ სათაყვანო მოღაწე, ვინ კეთილის მყუარელი და ვინ სა-თოკე ჩაჩი“. „რაც ერთხელ ცხა-ვალად სულს დაანდებინს, —საშვილი-შვილოდ ვარდაიცივს“, სწორედ ამ-ბობს პოეტია.

მეგობარ მხარედაც თითო-ორიოდა სხეულს დასჯერდა. ეს იყო და ეს. „ეს სტატიანი“ კიდევ ეს არის საკვირველი და! არაფერ მოიფიქრებდა, რომ ხოლორა ყველაზე წინად აქ არ განსწავლავდა! ხშირ განსწავლავდა იმ თავივე ვაჭარს დათა და გამოქაონდა: არა იქ იქინა ხოლორა თავით, არა აქ. აქვე იქინა იმას ვფიქრობდა, აქ, არაფერ მოვა ჩვენიანაქო! ერთს შიშა და საგონებელში იყენენ შიშის მწარმოებელი! ხუმრობა საქმე ხშირ არ არის, მილიონობით ფული ტრილიონს, ღარიბი გამოდრება ელის, მილიონი კიდევ უფრო გამოდრება, და ყველა ეს სიტყვა და რაღაც „შარშანდელ თოვლითი გაპქრეს!.. ამოღენა მოძრაობა, მისე-ლი-მისელო, დიბე-მიცემა, ვაჭრობა შეტრდეს! მერე ვიცი წყალობით? რაღაც უფინარის ხოლორის წყალობით? თვლით მაინც შექმლოს კაცს მისი დანახვა! ან ხელით შექმნავეს რასმე, ან ხანჯლით დაუფრთხობას ძილს! ხათავ ევ არის, ამისთავებით ფონს ვერ გახვალ. მოდი და ნუ გაბარაზდები!

მეგრამ, მაღალბა უფსა, ახლო-საკ-კი არ მოვლავლება. მარტო შორიდან გავაზინებდა. და ამ შიშისა-გან ისეთები დახვდით, ისე ვაგვი-დილდა თვალთში, უბრალო უქი-ფობა რომ გამოსწვნიყო ვისმე, ხო-ლორის ხატის მიხეზიაო, ერთხმად შევდრდებოდით ყველანი, რაღა ბე-რის თავი შეგაწყვიროთ, არ განს-ხვდებოდა, არ განს-ხვდებოდა.

შენი მტერი, ცუდი დღე დაადგე-ზოდა მთელს ზემო-იბერეთს, იმის რომ აქ დახვდებოდნენ ამ შიშის ხალხი, თამამად შეიღებდა ითქვას, შიშის მუშაობით იბრუნებს სულსა. წლებში მთელის ზაფხულის განმავ-ლობაში გამოდრებულნი ვაგვლენი იდ-ვა, ყანები სუ მოვალა გადახაზო, ასე რომ ალაგ-ალაგ სიმინდი არც-კი აუღიათ, ჩაღდა მოსკრეს საქონლი-სათვის, და სადაც-კი აიღეს სიმინდი, ისიც ნაკლებად. ამ მოუსაგლობაში ამ მხარეს შავმა ქობმა გაუწია სიკეთე, თორემ, ვინ იცის რა ყოფაში ჩა-ვარდებოდა.

თუკი მეურნეობისათვის ხელსაყ-რელი არ იყო წლებიდანელი ზაფხუ-ლი, მაგრამ სამაგიეროდ შავის-ქვის

ყნის ამომგდები მოვაჭრე-მოვახმე-ვისაგან თქვენი მოვალე-ტანჯელი მო-ქმნი და იმ კეთილის საშობი ანერო-ბით თავი თქვენი თქვენს მოძმეთა უმრავლესობას, რომ იმათაც გულში ნუგეშის ნათელი ჩაუვარდეთ და იხი-ნიც სამარაოიანის სიამაყით გაიძა-ხოვნენ: ჩვენცა გვეყოლია ღვთისნი-ერი ნასწავლებელი! დღეს მთელის რუსეთის უფრო-კავთვები კასა-ნუსხებდა დაღრმად დაზარალე-ბულის ხალხის კირ-ვარამის სამალო-მოდ და იძინეს სწრაფად და სცილი-ლოდენ მის საშველად დიდი მალე-ლიანი კაცები, რომაქნენ და მეტყობენ, რომ ათასი მწერლის ანუსხავი კა-ლიანიც ვერ მოგითრობდათ დაწერ-ლებით იმის ანგარიშს. ჩვენს ხალხს-ს თქვენგან სამალოდ ნაჩუქები გროშიც არ უნდა, მხოლოდ ცო-ცხობის სიტყვა უპიქით, უწინამ-ცხობით და დაყენეთ უფრო მოძმე-კეთილ-ცხოვრების გზაზე, რისთვისაც უდიდებულესს ჯილდოს მიიღებთ იმათგან: ხალხი სიყვარულის ძეგლს აგივებთ თავის გულში და შექმნი-

მწარმოებელთათვის მეტად სარფა გა-მობადა. დღევანდელი ტევა აღარ არის ამოღენა, თუ ურემბისა, თუ ფურ-გუნებისა, თუ ჩალოვანებისა. გინდ-ებთან შავს-ქვას, გინდებთან შეუსვენებ-ლიან, გინდებთან დღე-ღამე-ღამე. ფო-თიდან კეთილ დატვირთული გემი-გემზე გადის სახვარე-გარედე, გლე-ხებიც კარგად ჰგრობენ, რომ თუ რასმე გამოჩენიან, ისევ წლებული, თორემ სავაისოდ, როცა ქაითურ-იდან რაინის გზით დაიწყებენ ქვის ზილვას, იმის ანაზღაურს უნდა დარ-ნენ, რასაც ისევ ჩვენს მკვებავი, ჩე-ნი დღემოწა მოგვცეს.

ერთი ქრისტეს ტირილი დაღვება ხოლმე, როცა ეს მილიეთის ხალ-ხი შავის-ქვის პლატფორმებზედ მო-იყრის თავს! შავის-ქვის გული უნდა ჰქონდეს აღმინა, რომ მათს შემე-ყურეს არ გავერთოლოს. სოფ-ელს, ვინ იცის, რა სიშორი-დგან რის ვაი-ვალაობით და წვალე-ბით ჩამოაქვს ქვა. იმედი აქვს, მემე-ამითი მაინც მიხვდეს რასმეთ. მო-დის აქ, და მისს ნაოფლარს, ნაწე-ვაგანადეს ურცხვად, თვალწინ ძა-ლიანი სტატუები სასწრაფოდ. ამა-ზე რა გოგენმა ხმა ამოიღოს და რა-მე სიქვას თავის სასარგებლოდ, განა უკანობია? როცა 20 ფუთი ქვა ჩამოუტანია, და გაიძვრობით ათად გაუხლიათ არ უნდა სიქვას მომტან-მა-არა, ბატონო, ოციაო? განა ეს საწყენი უნდა იყოს ვისთვისმე? ყო-ველი რიგინი კაცი ტყვის-არაო. მაგრამ, თქვენს ლხენს, ერთი აქაურს წერილგება ზოგ მსხვილ-ფეხა შავი-ქვის მწარმოებელთაც კითხვითი თა-ვისი აზრი და საქმის შესახებ? რა საკადრისია!-მაშ რაგორ ვაგვიდღ-რდეთო, ამას გეტყვიან. ამის შემდეგ, მოდი შენა და ელმარაყე ამისთანა „კომპანსატე“ ადამიანობასა და კაცურს კაცობაზედ.. მეუბრე რა ხეყენი და მუდარით ვერას ხდე-ვა, მეტი რა ჩინა, ლანძღვა-გი-ნების მიმართავს ხოლმე გულის მო-სახობებზედ. შეპყვებიან და გაიმართ-ვა ერთი ცხვირ-პირის მტერევა, ხან-ჯალ-კეტების ტრილი, და მოლოის დახვედრად ჩხუბშიაც დამარცხებუ-ლი მეურნე ვაგვადე. დღე ესე არ ვაიგოს, სამი-ოთხი თავ-გახეპილი, პირი-სახე სისხლში მოსერილი გლე-ხი სამართლის სათხოვნელია არ მი-

ბით მისგან საშვილი-შვილოდ დაუვი-წყარინი ვიხედავებ: ვიდრე ხალხის ქობნების გინებ-მეტლში ჩამოქმედ-და დაღუპავს წურბელა მოვაჭრე-მოვახმეებს არ მოაკლდებთ ხალხს და აღბე-მიცემის საყოფარ დებო-კასებს არ დაუვიწყრებთ თქვენის ცო-დნა-ღამეობით, მინამ ხალხის ქო-ნებით, გონებებით და ზნითიანი აყუ-ვება სხვა არას გზით არ შეიძლება, არა და ათასჯერ არა. რის აყუვება, რის ცოდნის ძიება, რის მიხანებთ? როცა მშვიტი კუქი და უღმრთო-მოაღეთ თავში გიზარტყუნებთ, მაშინ არ იცით, ისიც დაგვიწყვდებათ. მეგრულს უუქვამს: ვისაც ჩემი სიყმა-მიხვლის ვაყვაცობა არ უნახავს, ჩემი მოხუცებულები და მოხმობა ნუ აჩვენო-სო. მე კიდევ ერთი: ვისაც სოფ-ელად არ უქცობოდა წლის-წლიობა-მოდ, ზედ-მეწივნით არ შეუსწავლიან ჩვენის ერის უმრავლესობის ყოფ-მდგომარეობა და თავის თვლით არ უნახავს, თუ როგორ უსულმდერ-თად ატყუებდნენ ცველაში უფიც ხალხს ათას სათოკე მოვაჭრე-მოვახმეებს

მუხტულებდეს ან თითონ ან სხვის და-ხმარებით. მთელს დახაში ორი ჯან-ღარბი-ღია. ამოღენა მოძრაობას, ამო-ღენა ხალხს ორი კაცი ანა როგორ უნდა ათავილებს! ამ წყობის რომ აქ არის, იმ ბოლოზე ერთი ჩხუბი და ცხვირ-პირის მტერევა. სანამ მიგვევლებო-დეს, მანამ ერთის-კი არა, ხუთის კა-ცის მოკლეს მოასწავებენ. ახლა აქეთავე, მერე კიდევ სხვაგან და თი-თონაც არ იცის, რომელ ერთთან მივიდეს, რომელ ერთს მიგვევლოს. იმავლი უნდა ერთს მეურნეს ცალი თვლით ისე გაუხადეს (რაც ქვა და კე-ტი მოხვდა, ის კიდევ სხვა), რომ, თუ სულ არ დაეკარგა სინათლე, ერთს წერილად მინც კაცად არ ვევა-რება. მერე, ყველა იმასა სცემდა, ერ-თი გამწველებელი არაფერ აღმოჩნდა. ხალხი რაღა!

თ. ს.

ნარკვევი

(ფურნალ-გაზეთიდან)

ჩვენს გაზეთში გვქონდა დაბე-ჭვითი, რომ პასტერის ინსტი-ტუტში ხოლორა აღუკრეს ამერიკა-სა-განის „New-York Herald“-ის თანამშრომელს ბ-ნს სტენგოპსაო. სტენგოპი პარიჟიდან ჰამბურგს გაემგზავრა, სანუ ხოლორა ჯერ არ მოსწავლიდა, რათა ეგახდა, მე-ხვედებოდა თუ არა ხოლორა. მი-ვიდა თუ არა სტენგოპი ჰამბურგს, ხოლორისთან სამკურნალოს მიამუ-რა. პირველი დამეს სტენგოპს ერ-თის ხოლორის ავადმყოფის ლო-კინში ექნა, რომელიც იმავე დღეს გარდაცვლილიყო. დილით რომ გამოეცხვდა, თავის ტკივილსა ჰგონებდა, მაგრამ ამას ყუ-რადედა არ მიჰქცია და უწმი-დად მდინარე ელბას მდებარე წყ-ლი დალია ოთხი ჭიქა. მიველი დედა სტენგოპი ხოლორისთან ავად-მყოფთ სწამურნალობაში გაატანა-სა შევევლია მოსახლურეთ. მე-ორე დამეს სტენგოპს ხოლორის ავადმყოფთა ოთხივე ექნა და მის გვერდით ოთხი კაცი გარდაიცვალა. სტენგოპი ისე იქცეოდა სამკურნა-ლობაში, რომ ხოლორა უკვევლად უნდა შეხვედრეთო. მაგალითად, სა-

და როგორ უწყალოდ ჰყვოფევენ, ანაცვენენ, სმარცვენენ, სმარაგ-ენ, ანაცვოფენ და მიწასთან ასწორე-ბენ მის აღმინაურს უფლებას, დმერ-თმა ამოროს იმის ამის თქმა: ე მა-ჩინელი რაღას მიღ-მოვდებოა. დიად, შეიძლება, თქვენ არც-კი გენახათ, მკითხველო, გულ-მომწყლე-ლი ტანჯვა-გება მრავლის სილატე-ვისაგან დაწვერება-დადაგულისა: როცა ვაგინ-ცარიელ გლხეს სულის ამო-ხდელი მოვლენები თავში სცემენ ლანძღვა-გინებთ: ჩავაბარეთ, რო-ცა გლხეთ თავის გამწყვლევ ვაჭრის მოწყვებით ემუდრება: ცოლი მომე-ცვდა და შვები მანისიავეთ, როცა გლხეთ საზარლის ვაჭრების გამო დეიძლის შეიღებულ უფრო მეტად სავაიფოდ საქონელს და დღელი-მე-მულს ჩაღის ფსად ჰყიდის ცხარე-ცრემლით გულ-ამოხდარი, როცა გაწყვლდებოდა გლხის შიშველ-ტი-ტველა გოგო-ბიჭები ცარიელს კი-დობანს გარს ევლებიან და გვშინ-ქათ, გაძიანან გულ-საკლავის ტრი-ლით, როცა რომაქმინებელი, სისა-

დილს-წინად ხელებს არ იბნად, პურს ავადმყოფებთან ერთადა სჯამდა, წყალს იმავე ჭურჭლიდ-განა სჯამდა, რომელიცა სჯამ-დნენ ავადმყოფნი.

10 სექტემბრის დეკემბით სტენ-გოპი სწერს „New-York Herald“-ს: ერთმა მკურნალმა მავა გამოსწვრა და მოხრა, ხელ უშველდა ხოლორის გახდები ავადო. ამიტომ ვიწყალო; ეს ამავე შეგატყობინეთ, რადგანაც კარგად ვიცი, რა უცხად აუშურებს ხოლორა აღმინა, თუ გინდ ეს ადამიანი უფრ-ნა-ლისტეა ბრანდლმულს.

ორის დღის შემდეგ (12 სექ-ტემბერს), სტენგოპმა დეკემბით აწუქს იმავე გაზეთს:

გუშინ დილით მეგონა, რომ ესლა-კი ხოლორა ჩემთვისაც მოკლავ-მეთო. თავი მტკილია, გული მერბოდა, გამაკია და ვაგამტელა. მაგრამ ცოტა ხნს შემდეგ უფედ გახლდა. მკურნალები მეუბნებენ, ოთხის დღის შემდეგ მოვევრა ხოლო-რაო. მდინარე ელბას წყლის სმა სასტი-კო ამოქმედეს, მაგრამ მე მინც ჩემსა არ მოსწავლიდა. სამკურნალო ამ უნად სა-ხალით ბეჭერი ავადმყოფთა. ავადმყოფნი „Herald“-ის მკურნალს შეხანან. ამ ემად ღლიერ ჯან-სალად ვარ და რაად-სამე დღის შემდეგ ახლა სხვა სამკურნა-ლობა უნდა გაღვირუდ.

მკურნალეთი ამბობენ, რომ სტე-ნგოპის მაგალითი ჯერ არ ამტ-კიცებს, რომ ხოლორის ავტროის ხოლორა მართლთა არ შეხვედებოა. გახაფუნულზედ ხოლორის ავტროის ინდოეთში გამოავტოდი და მაშინ ადამიანებდა, უცხარის თუ არა ჰა-ვერის ბიერ მივავტოდი ხოლო-რის ავტროა.

რუსეთი

პეტერბურგს 16-17 სექტემბრის ავად გახდა 13, გარდაიცვალა 24; კრონშტადს 15 სექტემბრის ავად გახდა 2, მორჩა 1; მთელს გუბერნი-ში 16 სექტემბრის ავად გახდა 1, მორჩა 41, გარდაიცვალა 5.

მოსკოვს 15 სექტემბრის ავად გახ-და 11, გარდაიცვალა 6, მორჩა 6; მთელს გუბერნი-ში ავად გახდა 1, გარდაიცვალა 3, მორჩა 2.

კიშინევს 10-15 სექტემბრის მორ-ჩა 3; მთელს გუბერნი-ში ავად გახ-და 47, გარდაიცვალა 23, მორჩა 9.

წყლისაგან უღრო-უფაომოდ ჩამოქმე-არბები: „ღმერთო! რატომ არ მიბა-რებ ჩვენს ტანჯულ სულს, ში და-ლოკვილო“ მწარედ შესტრიან და მ-ბადებულს, როცა დატყვების სასო-ლო ბაღლები წვიმა-სხმაში და ყო-ბით ხამთარში ვარიებებით ამბოხუ-ლი ფეხ-შიშველები დასდევენ სხვის საქონელს მინდროდ და თან სიცი-ვისაგან დაღურჯებულებს ტანჯვის ცრემლები დაა-ბ-ღუბით ჩამოხდენა-წი ლოკებზედ, როცა ათასი ვი-ვა-გლახისაგან ზეზეურ ჩამოდნარი ვე-კი სიკვლის გმრტვის ტვეშავების ძველში, დაბრანტვის კულ-შვილი თავს დაჭკითინებს გულ-მდღერად და ერთი ორის შაურის წაშლის ფსიც არ ახადიათ, რომ ოჯახის მუხობერე-ლი ბურჯი სიკვლის პირიდან გაავდ-ებინან, როცა საწინელი სილატეკისა-გან სულ-ამოხდობის მწარედ და-ღვრების სახეები ლომინის ფრად მოსჩინან მოთხოვილი დაპალ-ფა-კის კუბოებიდამ და მთელი კვირო-ბით რჩებიან თავიანთ მოწინეხი-ლ-გამოფხეკილ-ქობხმხმხმ-სამარხის უქო-

კივის 15 სექტემბრის ავად გახდა 25, გარდაიცვალა 8, მორჩა 36; მთელს გუბერნი-ში ავად გახდა 48, გარდაიცვალა 28, მორჩა 21.

რკავს 15 სექტემბრის ავად გახდა 4, გარდაიცვალა 2, მორჩა 2.

ლოუბლის 15 სექტემბრის ავად გახდა 47, გარდაიცვალა 20, მორჩა 30; მთელს გუბერნი-ში ავად გახდა 129, გარდაიცვალა 52, მორჩა 28.

მოგლიფის გუბერნი-ში 9-16 სექტემბრის ავად გახდა 46, გარდა-იცვალა 21, მორჩა 17.

პოლტავას 7-14 სექტემბრის ავად გახდა 10, გარდაიცვალა 2; მთელს გუბერნი-ში ავად გარდაიცვალა 128, გარდაიცვალა 66.

სარატოვს 15 სექტემბრის ავად გახდა 2, გარდაიცვალა 3, მორჩა 1; მთელს გუბერნი-ში ავად გახდა 433, გარდაიცვალა 264; ცარიცინს 9 სექტემბრის გარდაიცვალა 1. ტამბოვს 16 სექტემბრის ავად გახდა 203, გარდაიცვალა 51, მორ-ჩა 221.

ტულის 6-13 სექტემბრის ავად გახდა 3, გარდაიცვალა 1, მორჩა 98; მთელს გუბერნი-ში ავად გახდა 32, გარდაიცვალა 18, მორჩა 98.

ხერსონის 14 სექტემბრის ავად გახდა 31, გარდაიცვალა 13; მთელს გუბერნი-ში ავად გახდა 36, გარდა-იცვალა 30.

ნოვოჩერკასკს 13-14 სექტემბრის ავად გახდა 2, მორჩა 3; როსტოვს ავად გახდა 2, მორჩა 4; ტავანროვს ავად გახდა 4, გარდაიცვალა 4, მორჩა 1; ოლქში იმავე დროს ავად გახდა 108, გარდაიცვალა 63, მორ-ჩა 105.

ეკატერინოდის 14-15 სექტემ-ბრის ავად გახდა 6, მორჩა 5; ოლქ-ში იმავე დროს ავად გახდა 128, გარდაიცვალა 64.

ურალის 7-15 სექტემბრის ავად გახდა 10, გარდაიცვალა 5, მორჩა 15; ოლქში ყოველ დღე ავად ხდე-ბოდა 78, კვებოდა 37.

წყვილი ამაგი

ამ დღეებში პარიჟში გამოვა ყო-ველ დაღური გაზეთი „Le Journal“, რომელშიაგ აიანან-მომალეფენ გამოაჩინა-

ნლობის გამო. დიად, შესაძლოა თქვენ არ გენახათ, მკითხველო, ყვე-ლი ესენი და სხვა განხვადღურებული სილატეკისაგან გამოყვეული მრავალ-გვარი ტანჯვა-გება მდბობი ხილხისა და ამისათვის იქნება ყურცი არ ათ-ხოვით ჩემს აღაბარას-თქვენი ნე-ბა, ღმერთო უნებური ცივი ნიავიც ნუ მოვადინებო. მრავალჯერ მინახავს და ზეხად ღლესაც ნათქმუნული უფ-რო ბეჭითი საწყვობაროებს, მრავალ-ჯერ ამქეთინებია გული სისხლის ცრემლები მომის გულ-დამთუთქი საცოდაობით დაწვერის და არ შემი-ძლიან დაწვერება, თუნდ სიკვლის-თაც გამოეშობათ ამისათვის, ვიდრე იმ მომავლენების სილატეკისაგან მრავალ-ტანჯულეს ღვთისნიერი ექი-მები არ გამოეშენებინათ. მაღლობა ღმერთს, ჯერ ქვეყანაზედ ისე სრუ-ლებით არ გამოეშენებინათ კეთილი აღმინებთ და ყველანი აქიო-ბაქია პოეტების თაყვანისმირებ არ აღმებენ დღეებს, რომ ჩემი ღამარკი სიმწუ-ხარის შავმა ზღვის ნიავ-ქარმა მოლო-დაქმნებულს მტკვარს გაატანოს კ-სის ზღვაში შესართავად.

ა. მანანელი

